

www.turkishstudies.net/social

Turkish Studies - Social Sciences

eISSN: 2667-5617

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantı Düzeyleri ile Bağlanma Stilleri ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

The Relationship Between Level of Childhood Traumatic Experiences, Attachment Styles and Defence Mechanisms Among University Students

Safiye Elif Çağatay** - Halis Özerk***

Abstract: The purpose of this research is to examine the relationship between level of childhood traumatic experiences, attachment styles and defense mechanisms among university students. At the same time, it was also examined whether this relationship differs according to demographic variables. Participants of this research were 425 students from İstanbul Arel University. In this research, in addition to Childhood Trauma Questionnaire, Relationship Scale Questionnaire, Defense Style Questionnaire and Sociodemographic Questionnaire prepared by the researcher, has been applied. The level of Significance at $p < 0.05$ was adopted. The results of this research shows that, there was a positive significant relationship between childhood trauma level and preoccupied and dismissing attachment styles. There was a significant positive relationship between the level of trauma and immature defense mechanisms, while a significant negative relationship was found between mature and neurotic defense mechanisms. There is a positive relationship between fearful attachment style and neurotic defense mechanism. It is seen that there is a significant relationship between the obsessive attachment style and neurotic and immature defense mechanisms. There is a significant relationship between indifferent attachment style and mature, neurotic, and immature defense mechanisms. In addition, the level of trauma; it was found to differ significantly according to gender and violence experience. It was found that attachment styles differ significantly according to gender and violence experience. Defense mechanisms it was observed that it significantly differentiated according to the experience of violence and the state of loss of mother or father. The results were discussed, interpreted and recommendations were made together with the researches in the literature.

Structured Abstract: In this study, it is aimed to reveal the relationship between the childhood traumatic experiences, attachment styles and defense mechanisms among university students.

* S. Elif Çağatay'ın Arel Üni. (Genel) Psikoloji Yüksek Lisans tez çalışmasından kısmî olarak türetilmiştir. Veriler 2013-2014 döneminde elde edilmiştir.

** Öğretim Görevlisi, İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Programı
Lecturer, İstanbul Arel University, Vocational School, Child Development Program

ORCID 0000-0001-8961-6140

selifcagatay@gmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi., İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Asst. Assoc. Dr. İstanbul Arel University and İstanbul Kent University, Graduate Education Institute.

ORCID 0000-0001-5530-6638

halisozerk@halisozerk.com

Cite as/ Atf: Çağatay, S. E. & Özerk, H. (2021). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies - Social*, 16(3), 1161-1177. <https://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.51316>

Received/Geliş: 07 May/Mayıs 2021

Accepted/Kabul: 20 June/Haziran 2021

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 25 June/Haziran 2021

CC BY-NC 4.0

The universe of the study consisted of a randomly selected 425 students, 190 females (44.7%) and 235 males (55.3%), studying at Istanbul Arel University Vocational High School. 78.1% of the participating students were between the ages of 18-22, 12.2% between the age of 22-25 and 9.7% between the age of 26-35.

In addition to the Socio-Demographic Information Form which prepared by the researcher, Childhood Traumatic Experiences Scale, Relationship Scales Questionnaire and Defense Forms Test were applied to the participants in order to collect data in the study.

In the Socio-Demographic Information Form, in addition to age, gender, education level, number of siblings and perceived socioeconomic level, questions related to traumatic events experienced in the 0-6 age period, and the experience of violence in childhood were included.

The original name of the Childhood Traumatic Experiences Scale is "Childhood Trauma Questionnaire (CTQ)". A short form with 28 items was used in the study. It has subscales of emotional abuse, physical abuse, sexual abuse, emotional neglect, and physical neglect. The Cronbach alpha value, which shows the internal consistency of the scale, was found to be 0.93 for the group consisting of all subjects (N = 123). The correlation coefficient of the CTQ total score was found to be 0.90 ($p < 0.001$, N = 48) in the test retest performed on clinical and non-clinical subjects with an interval of two weeks. The correlation coefficients for the sub-dimensions were as follows: Emotional abuse ($r = 0.90$ $p = 0.001$), emotional neglect ($r = 0.85$ $p < 0.001$), physical abuse ($r = 0.90$ $p < 0.001$), sexual abuse ($r = 0.73$ $p < 0.001$), physical neglect ($r = 0.77$ $p < 0.001$), minimization ($r = 0.71$ $p < 0.001$).

Another scale used in the study is the Relationship Scales Questionnaire (BCA), which was developed to measure attachment styles. The scale consists of 17 items and has subscales that aim to measure the attachment styles (secure, avoidant, fearful, preoccupied) in close relationships. The internal consistency coefficients of the subscales of the scale are between alpha values of .27 and .61. Test-retest reliability of the scale was found at a sufficient level (.78).

Defense Forms Test (SBT-40): It is a self-assessment scale that evaluates the reflections of unconscious defense styles at the level of consciousness and consists of 40 items and 20 defenses. When the psychometric properties of the SBT-40 were examined in the Turkish validity and reliability study, the internal consistency coefficient was determined as .70, .61 and .83 for Mature Defense Style, Neurotic Defense Style and Immature Defense Style, respectively. In addition, item total test correlation coefficients ranged from .49 to .66 for the Mature Defense Style, from .42 to .63 for the Neurotic Defense Style, and from .23 to .70 for the Immature Defense Style.

The scales and information form used in the study were applied to the participants by the researcher. Participants were informed before the measurement tools were filled, and after the consent form, the socio-demographic information form, the Relationship Scales Questionnaire, the Childhood Trauma Scale and Defense Styles Test were given to those who accepted.

As a result of the statistical analysis studies carried out; According to the gender variable, it was observed that men were more exposed to physical abuse and emotional neglect than women and their trauma levels were higher.

Significant differentiation was observed in Fearful Attachment style according to the gender variable. Based on this finding, it can be said that women have more fearful attachment styles than men. Significant differentiation was also observed in the secure attachment style. Accordingly, men develop more secure attachment styles in adulthood compared to women.

Emotional neglect, sexual abuse and physical abuse were found to be higher in individuals who were exposed to violence in their childhood compared to those who were not exposed to violence at the level of emotional abuse and trauma.

In terms of attachment styles; People who were exposed to violence during childhood develop more avoidant and preoccupied attachment style than those who did not experience violence in adulthood.

There is a significant differentiation between the experience of violence and the immature defense mechanism. People who were exposed to violence in their childhood use immature defense mechanisms more than those who did not experience violence.

There is a significant differentiation in the reflection, dissociation and rationalization mechanisms from immature defense mechanisms.

A significant difference was found between the loss of a mother / father and the neurotic and immature defense mechanisms.

People who have lost a mother or father use neurotic defense mechanisms more than those who do not. In addition, immature defense mechanisms are used more by these people. The rate of idealization and reaction formation was found to be significantly higher than those who had no mother or father loss in childhood. People who have lost their parents use dissociation, reaction formation and idealization mechanisms more than those who do not.

A positive significant relationship was observed between the fearful attachment style and the neurotic defense mechanism. There is a significant relationship between the preoccupied attachment style and neurotic and immature defense mechanisms. There is a significant relationship between avoidant attachment style and mature, neurotic, and immature defense mechanisms.

When the subcategories of defense mechanisms and specific attachment styles are examined;

There is a significant negative relationship between secure attachment style and passive aggression and somatization. Accordingly, people with a secure attachment style use less passive aggression and somatization mechanisms. There is a significant relationship between the fearful attachment style and the mechanisms of devaluation, splitting, undoing, expectation.

There is a positive and significant relationship between the preoccupied attachment style and the mechanisms of projection, passive aggression, expression, autistic fantasy, pretense, and reaction formation.

There is a positive significant relationship between avoidant attachment style and passive aggression, expression, isolation, devaluation, autistic fantasy, and reaction formation.

When the attachment styles variable is kept constant, there is a significant relationship between the level of trauma and defense mechanisms. It was observed that there was a significant negative relationship between the level of trauma and mature and neurotic defense mechanisms, and a positive significant relationship in immature defense mechanisms.

There is a significant positive correlation between the level of trauma and projection, passive aggression, devaluation, displacement, and rationalization.

There is a significant negative relationship between the level of trauma and sublimation, expectation, and suppression.

When the defense mechanisms variable was kept constant, a positive significant relationship was found between the level of trauma and the preoccupied attachment style and avoidant attachment style. As the level of trauma increases, the preoccupied and avoidant attachment style is used more.

Keywords: Clinical psychology, trauma, attachment styles, defense mechanisms.

Öz: Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile, bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu ilişkinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip gösterilmediğine de bakılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'nda farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan 425 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılara, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi, Savunma Biçimleri Testi ve araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyo-Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırma kapsamında tüm verilerin anlamlılık düzeyi $p < .05$ düzeyinde sınanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, çocukluk çağı travma düzeyi ile saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Travma düzeyi ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken matür ve nevroitik savunma mekanizmaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Korkulu bağlanma stili ile nevroitik savunma mekanizması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Saplantılı bağlanma stili ile nevroitik ve immatür savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kayıtsız bağlanma stili ile matür,

nevrotik ve immatür savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca travma düzeyinin; cinsiyet ve şiddet yaşantısına göre anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Bağlanma stillerinin de cinsiyet ve şiddet yaşantısına göre anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Savunma mekanizmalarının; şiddet yaşantısı ve anne ya da baba kaybı yaşama durumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Sonuçlar literatürdeki araştırmalarla birlikte tartışılmış, yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Klinik psikoloji, travma, bağlanma stilleri, savunma mekanizmaları.

Giriş

Çocukluk çağı travması; kişiyi geçici bir süre için zor durumda bırakan ve kişinin dayanma ve savunma gücünü azaltan, ani darbe ya da darbelerin zihinsel bir sonucudur ve çocuklarda bilinmeyen biyolojik değişimlere neden olan bütün çocukluk çağı travmalarının kaynağı dışsal faktörlerdir (Terr, 1991).

Herman (2007: 69)'a göre, travmatik olaylar kişinin temel ilişkilerinde sorun yaratır ve aile, toplum, sevgi ve arkadaşlık bağlarının kopmasına neden olur. Kişinin diğer insanlarla ilişkilerini biçimlendiren ve destekleyen kendilik yapısını yok eder. Çünkü kişinin bakım veren kişilere karşı güven temeline dayanarak kurduğu bağlanma yapısı kişilik gelişiminin temelini oluşturur.

Çocukluk çağında yaşanan ruhsal travmalar arasında, fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım, duygusal kötüye kullanım, duygusal veya fiziksel ihmal yaşantısının yanı sıra yaşanan kazalar ve doğal felaketler gösterilmektedir (Bülbül ve diğerleri., 2013). Bir yakının kaybı da çocuklarda travma etkisi yaratan bir durumdur. Çocuklarda ortaya çıkan yas tepkileri, yetişkinlerde olduğu gibi değişiklik göstermektedir. Çocukların yasa karşı göstermiş olduğu ilk tepkiler; şok ve inanmama, korku ve itiraz, hissizlik ve donup kalma, her zamanki etkinliklere devam etmeme şeklinde belirtilirken, en sık görülen tepkiler ise; kaygı, canlı anılar, uykuya dalmada güçlük, üzüntü ve özlem, öfke ve dışa vurma davranışları, suçluluk ve utanç, okul sorunları ve fiziksel şikayetler şeklinde olabilmektedir (Dyregrov, 2000: 4-11)

Bağlanma davranışı bir çocuğun yakınlık elde etmek ya da istenen yakınlığı devam ettirmek için uğraştığı çeşitli davranış biçimlerinden birini ifade etmek için kullanılır (Bowlby, 2012: 446). Bağlanma; Bowlby'e göre, çocuk ile temel bakım veren kişi arasında oluşan, çocuğun bakım veren kişiyle ilişki kurması, ona yönelik yakınlık arayışı davranışlarında bulunması, yakınında olmadığı zamanlarda onu aramasıyla kendini gösteren, özellikle stres yaşadığı durumlarda daha da belirginleşen, sürekliliği olan ve yaşam boyu devam eden duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır (Erözkan, 2011). Dolayısıyla Bağlanma Kuramı, çocukların ilk bakım veren kişiye karşı göstermiş oldukları duygusal bağın nasıl ve neden ortaya çıktığını, ayrıca kişiliğin ve kişiler arası ilişkilerin çocukluk dönemindeki bu bağlanma ilişkisinden nasıl etkilendiğini ortaya koymaya çalışmaktadır (Arslan, Arslan & Arı., 2012).

Savunma Mekanizmaları, ilk olarak Freud tarafından 1894 yılında "Savunma Psikonevrozları" konulu bir makalede ortaya atılmış ve sonrasında "Egonun hoş olmayan ya da katlanılamayan fantezi ve duygulanımlara karşı bilinçdışı direnmesi" olarak tarif edilmiştir (akt. A. Freud, 1989: 47). Savunma mekanizmaları, APA (American Psychiatric Association), tarafından ise "Kişinin içten ve dıştan gelen kaygı yaratabilecek tehlikelere karşı kendini otomatik olarak korunmasını sağlayan psikolojik bir süreç" olarak tanımlanmaktadır (Brody & Carson, 2012). Günümüzde de genişletilmiş şekliyle "Hoş olmayan ya da can sıkıcı durumlarla ilişkili olarak, bireyin benliğini, psikolojik zedelenmeye ya da benlik değerini yetirmeye karşı yadsımaya çalışma ya da davranışını haklı gösterecek bir neden bulma gibi bilinçdışı yollarla koruyan, bireyin gerçeğe bağlantısını ve gerçeğe uyumunu sağlayan tüm ruhsal süreçler" olarak ele alınmakta ve bunun bilinçdışı bir süreç olduğunun altı çizilmektedir (Clark, 1991; Köknel, 1989: 72; Geçtan, 1994: 66, Snowden, 2011: 136). Hartmann (2004: 67)'a göre ise, savunma mekanizmaları yalnızca

imgeleri, düşünceleri ve içgüdüsel dürtüleri bilinç dışında tutmakla kalmamakta, bunların düşünme aracılığıyla özümlemesini de önlemektedir.

Literatürde yer alan bu bulgu ve açıklamalardan hareketle; bireylerin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin, yetişkinlikte geliştirdikleri bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla bu çalışma planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda bu ilişkinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip gösterilmediğine de bakılmıştır.

Çalışmanın, bu bağlamda alan yazında bir boşluğu doldurabilecek olması (bu değişkenlerin ilişkisinin ele alındığı bir çalışmaya literatürde rastlanmadığı için) ve aynı zamanda çocukluk çağında oluşan travmatik yaşantıların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin bilinmesine ve bu etkilerden dolayı yetişkinlikte ortaya çıkabilecek sorunlar ile ilgili önlemler alınmasına yardımcı olabilecek olması, bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir. Çalışmanın, özellikle psikolojik yönden daha sağlıklı bireylerin yetişmesine katkı sağlayabilmesi de en temel hedef olarak düşünülmüştür.

Yöntem

Çalışmanın evrenini İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu'nda 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ve tesadüfi olarak seçilmiş 190'ı kadın (%44,7) ve 235' i erkek (%55,3) olmak üzere toplam 425 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcı öğrencilerin %78,1'i 18-22 yaş, %12,2'si 22-25 yaş ve %9,7'si 26-35 yaş arasında yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacı ile katılımcılara, araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu'na ek olarak, Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Savunma Biçimleri Testi uygulanmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu: Araştırmada öğrenciler ve ailelerinin sosyo-demografik özellikleriyle ilgili veri toplamak amacıyla uygulanan bilgi formunda yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve algılanan sosyoekonomik düzeye ek olarak, 0-6 yaş döneminde yaşanan travmatik olaylar, çocukluk döneminde yaşanan şiddet yaşantısına ilişkin sorular yer almıştır.

Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar Ölçeği: Ölçeğin özgün adı "Childhood Trauma Questionnaire (CTQ)" dir. 1994 yılında Bernstein tarafından 70 madde olarak geliştirilen bu ölçek, 1995 yılında 54 maddeye indirilmiş ve 1998 yılında yeniden düzenlenerek 28 maddelik kısa form haline getirilmiştir (Bernstein, et.al. 2003). Ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik-güvenilirlik çalışması Şar (1996) tarafından yapılmıştır. Duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal alt ölçeklerine sahiptir. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değeri bütün deneklerden oluşan grup için (N=123) 0,93 olarak bulunmuştur. CTQ toplam puanının iki hafta ara ile klinik olan ve olmayan denekler üzerinde yapılan test tekrar testinde korelasyon katsayısı 0,90 ($p < 0,001$, N=48) olarak bulunmuştur. Alt boyutları içinse korelasyon katsayıları şöyle olmuştur: Duygusal istismar ($r=0,90$ $p=0,001$), duygusal ihmal ($r=0,85$ $p < 0,001$), fiziksel istismar ($r=0,90$ $p < 0,001$), cinsel istismar ($r=0,73$ $p < 0,001$), fiziksel ihmal ($r=0,77$ $p < 0,001$), minimizasyon ($r=0,71$ $p < 0,001$).

İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA): İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) Griffin & Bartholomew (1994) tarafından bağlanma stillerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 17 maddeden oluşmaktadır ve yakın ilişkilerdeki dörtlü bağlanma stilini (güvenli, kayıtsız, korkulu, saplantılı) ölçmeyi amaçlayan alt ölçekleri vardır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Sümervé Güngör tarafından yapılmış ve yeterli psikometrik özellikleri taşıdığı belirtilmiştir. Ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlık katsayıları alfa .27 ile .61 değerleri arasındadır. Ölçeğin yeterli düzeyde test-tekrar test güvenirliliği (.78) bulunmuştur; bağlanma biçimleri

arasında beklendik yönde ilişkiler mevcuttur. Literatürle tutarlı biçimde karşıt bağlanma biçimleri aynı faktörde toplanmaktadır; yapı geçerliği yüksektir (Sümer & Güngör, 1999).

Savunma Biçimleri Testi (SBT-40): bilinçdışı kullanılan savunma biçimlerinin bilinç düzeyindeki yansımalarını değerlendiren, toplam 40 madde ve 20 savunmadan oluşan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Andrews, Singh & Bond (1993) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması için Bodur'un (1999) SBT'nin 88 maddelik formu için titizlikle yürüttüğü dil eşdeğerliği çalışması esas alınmıştır. Yılmaz ve diğerleri (2007) tarafından yapılan Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında SBT-40'ın psikometrik özellikleri incelendiğinde, iç- tutarlılık katsayısı Olgun Savunma Biçimi, Nevrotik Savunma Biçimi ve İmmatür Savunma Biçimi için sırasıyla .70, .61 ve .83 olarak saptanmıştır. Ayrıca, madde toplam test korelasyon katsayıları Olgun Savunma Biçimi için .49 ile .66 arasında değişirken, Nevrotik Savunma Biçimi için .42 ile .63 arasında, İmmatür Savunma Biçimi için ise .23 ile .70 arasında değişmektedir.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri, araştırma evrenini oluşturan İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler ve bilgi formu, katılımcılara, araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçme araçları doldurulmadan önce katılımcılar bilgilendirilmiş ve kabul edenlere onam formunun ardından sırası ile Kişisel bilgi formu, İlişki Ölçekleri Anketi, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği ve Savunma Biçimleri Testi verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyiyle, bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır.

Verilerin analizi aşamasında, travma düzeyi, bağlanma stilleri ve savunma mekanizmalarının demografik özellikler açısından farklılıklarını belirlemek için hipotez testleri kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için "bağımsız t testi", "tek yönlü varyans analizi", "kruskal wallis testi" ve "Mann-Whitney U testi" kullanılırken, anlamlı düzeyde farklılığın tespit edildiği durumlarda hangi ikili gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla da çoklu karşılaştırma yöntemlerinden Tukey ve LSD testlerinden yararlanılmıştır. Çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişki kısmî Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre travma düzeylerine ait t testi sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Anlamlılık düzeyleri $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyet değişkenine göre travma türlerine ilişkin bağımsız t testi sonuçları

Travma Türleri	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	SH	t	P
Duygusal İstismar	Kadın	190	1,2442	,50284	,03648	-1,835	,404
	Erkek	235	1,2826	,44317	,02891		
Fiziksel İhmal	Kadın	190	3,4874	,27477	,01993	1,114	,266
	Erkek	235	3,4545	,32359	,02111		
Cinsel İstismar	Kadın	190	1,0811	,38042	,02760	-1,667	,094
	Erkek	235	1,1532	,48431	,03159		
Fiziksel İstismar	Kadın	190	1,0495	,21151	,01534	-2,046	,041*
	Erkek	235	1,1030	,30626	,01998		
Duygusal İhmal	Kadın	190	1,7926	,76161	,05525	-2,007	,045*
	Erkek	235	1,9379	,72564	,04734		
Minimi-zasyon	Kadın	190	,5193	,40779	,02958	,342	,733
	Erkek	235	,5064	,37023	,02415		
Travma düzeyi	Kadın	190	,3276	,04800	,00348	-1,999	,046 *
	Erkek	235	,3371	,04845	,00316		

Tablo 1'e bakıldığında; travma türlerinde cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmalar vardır. Erkekler ($\bar{x}=1,103$), kadınlara oranla ($\bar{x}=1,049$) daha fazla fiziksel istismar yaşamaktadırlar. Yine erkeklerin ($\bar{x}=1,937$) kadınlara oranla ($\bar{x}=1,792$) daha fazla duygusal ihmal yaşadıkları görülmektedir. Aynı zamanda travma düzeylerinin de ($\bar{x}=,337$) kadınlara ($\bar{x}=,327$) oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre Bağlanma Stillerine Ait t Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	SH	T	P
Güvenli Bağlanma	Kadın	190	2,4411	,37289	,02705	-4,321	,000 *
	Erkek	235	2,6026	,39113	,02551		
Saplantılı Bağlanma	Kadın	190	2,3132	,46215	,03353	-1,692	,091
	Erkek	235	2,3883	,44938	,02931		
Kayıtsız Bağlanma	Kadın	190	2,7032	,44921	,03259	-,382	,703
	Erkek	235	2,7726	,57196	,03731		
Korkulu Bağlanma	Kadın	190	2,5605	,54520	,03955	2,871	,004
	Erkek	235	2,4138	,50560	,03298		

Tablo 2'ye göre, ortalamalar dikkate alındığında erkeklerin güvenli bağlanma stili ($\bar{x}=2,60$) kadınlara göre ($\bar{x}=2,44$) anlamlı derecede farklılık göstermektedir.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkenine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U Sonuçları	Z	U
Korkulu Bağlanma	Kadın	190	236,34	44904,50	17890,500	-3,572	,000 *
	Erkek	235	194,13	45620,50			
Saplantılı Bağlanma	Kadın	190	202,23	38424,50	20279,500	-1,652	,099
	Erkek	235	221,70	52100,50			
Kayıtsız Bağlanma	Kadın	190	207,08	39344,50	21199,500	-,904	,366
	Erkek	235	217,79	51180,50			
Güvenli Bağlanma	Kadın	190	183,61	34885,00	16740,000	-4,499	,000 *
	Erkek	235	236,77	55640,00			

Tablo 3' de görüldüğü üzere; sıra ortalamalarına bakıldığında kadınların korkulu bağlanma stili ($\bar{x} = 236,34$) erkeklere oranla ($\bar{x} = 194,13$) anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Erkeklerin ise güvenli bağlanma stili ($\bar{x} = 236,77$) kadınlara göre ($\bar{x} = 183,61$) anlamlı derecede farklılaşmaktadır.

Tablo 4: Çocukluk Döneminde Şiddet Yaşayıp Yaşamadıklarına Göre Travma Düzeyine Ait Bağımsız t Testi Sonuçları

Travma Türleri	Şiddet Yaşama	N	\bar{X}	Ss	SH	t	P
Duygusal İhmal	Evet	32	2,3563	,75815	,13402	3,881	,000*
	Hayır	393	1,8336	,73045	,03685		
Fiziksel İhmal	Evet	32	3,4563	,38095	,06734	-,251	,807
	Hayır	393	3,4702	,29616	,01494		
Fiziksel İstismar	Evet	32	1,4313	,55905	,98883	8,291	,000*
	Hayır	393	1,0504	,20654	,01042		
Cinsel İstismar	Evet	32	1,4875	,94621	,16727	5,017	,000*
	Hayır	393	1,0911	,35849	,01808		
Duygusal İstismar	Evet	32	1,8000	,62424	,11035	7,057	,000*
	Hayır	393	1,2219	,42837	,02161		
Travma Düzeyi	Evet	32	,3832	,07514	,01328	6,398	,000*
	Hayır	393	,3287	,04319	,00218		
Minimizasyon	Evet	32	,1979	,26585	,04700	4,904	,000*
	Hayır	393	,5377	,38436	,01939		

Tablo 4' e göre çocuklukta şiddete maruz kalan çocuklar ile kalmayanlar arasında anlamlı derecede farklılaşma olduğunu göstermektedir. Çocukluk yaşantılarında şiddete maruz kalan bireylerin ($\bar{X}=2.53$) kalmayanlara göre ($\bar{X}=1.83$) daha fazla duygusal ihmal yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca, tabloya bakıldığında, çocukluk döneminde şiddet yaşayanların fiziksel, cinsel ve duygusal istismar ve travma düzeylerinin de yaşamayanlara kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Çocukluk Döneminde Şiddet Yaşayıp Yaşamadığına Göre Travma Düzeyine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Travma Türleri	Şiddet Yaşama	N	Sıralar Ort.	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U Testi	Z	P
Fiziksel İstismar	Evet	32	313,67	10037,50	3066,500	-8,142	,000*
	Hayır	393	204,80	80487,50			
Cinsel İstismar	Evet	32	282,13	9028,00	4076,000	-5,254	,000*
	Hayır	393	207,37	81497,00			
Duygusal İstismar	Evet	32	333,94	10686,00	2418,000	-6,495	,000*
	Hayır	393	203,15	79839,00			
Fiziksel İhmal	Evet	32	218,69	6998,00	6106,000	-,305	,760
	Hayır	393	212,54	83527,00			
Duygusal	Evet	32	291,50	9328,00	3776,000	3,783	,000*
	Hayır	393	206,61	81197,00			
Minimi-zasyon	Evet	32	117,08	3746,50	3218,500	-4,750	,000*
	Hayır	393	220,81	86778,50			
Travma Düzeyi	Evet	32	313,63	10036,00	3068,000	-4,826	,000*
	Hayır	393	204,81	80489,00			

Tablo 5' e bakıldığında çocuklukta şiddete maruz kalan kişilerle şiddete maruz kalmayan kişiler arasında fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar yaşantılarında anlamlı düzeyde farklılıklar vardır.

Şiddete maruz kalanların (\bar{X} =313) fiziksel istismara maruz kalması şiddet yaşantısı olmayanlara göre (\bar{X} =204) daha yüksek bulunmuştur.

Çocuklukta şiddete maruz kalan kişilerle şiddete maruz kalmayan kişilerin cinsel istismar yaşantısı arasında anlamlı derecede farklılaşma vardır. Şiddete maruz kalanların (\bar{X} =282) cinsel istismarı kalmayanlara göre (\bar{X} =207) daha yüksek bulunmuştur.

Çocuklukta şiddete maruz kalan kişilerle şiddete maruz kalmayan kişilerin duygusal istismar yaşantısı arasında anlamlı derecede farklılaşma vardır. Şiddete maruz kalanların (\bar{X} =333) duygusal istismarı kalmayanlara göre (\bar{X} =203) daha yüksek bulunmuştur.

Çocuklukta şiddete maruz kalan kişilerle şiddete maruz kalmayan kişilerin travma düzeyi arasında da anlamlı derecede farklılaşma görülmektedir. Şiddete maruz kalanların (\bar{X} =313) travma düzeyi kalmayanlara göre (\bar{X} =204) daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6: Çocukluk Döneminde Şiddet Yaşayıp Yaşamadıklarına Göre Bağlanma Stillere Ait Bağımsız t Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Şiddet Yaşama	N	\bar{X}	Ss	SH	t	P
Güvenli Bağlanma	Evet	32	2,5500	,41270	,07296	,295	,768
	Hayır	393	2,5288	,38968	,01966		
Korkulu Bağlanma	Evet	32	2,5000	,46663	,08249	,229	,819
	Hayır	393	2,4777	,53331	,02690		
Saplantılı Bağlanma	Evet	32	2,5625	,46663	,08249	2,700	,007*
	Hayır	393	2,3378	,45167	,02278		
Kayıtsız Bağlanma	Evet	32	3,1125	1,11058	,19632	4,615	,000*
	Hayır	393	2,6814	,42557	,02147		

Tablo 6 incelendiğinde saplantılı bağlanma stili ile çocukluk döneminde yaşanan şiddet arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Çocukluk döneminde şiddet yaşayan kişiler (\bar{X} =2,56), şiddet yaşamayanlara göre (\bar{X} =2,33) daha fazla saplantılı bağlanma geliştirmektedirler. Çocukluk döneminde şiddet yaşayan kişiler (\bar{X} =3,11), şiddet yaşamayanlara göre (\bar{X} =2,68) daha fazla kayıtsız bağlanma geliştirmektedirler.

Tablo 7: Çocukluk Döneminde Şiddet Yaşayıp Yaşamadığına Göre Travma Düzeyine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Şiddet Yaşama	N	Sıralar Ort.	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U Testi	Z	P
Kayıtsız Bağlanma	Evet	32	286,19	9158,00	3946,000	3,546	,000*
	Hayır	393	207,04	81367,00			

Tablo 7'ye bakıldığında kayıtsız bağlanma stili ile şiddet yaşantısı arasında anlamlı derecede farklılaşma vardır. Sıra ortalamaları dikkate alındığında çocukluk döneminde şiddet yaşayanlarda (\bar{X} =286), şiddet yaşamayanlara göre (\bar{X} =207) kayıtsız bağlanma stiline daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 8: Çocukluk Döneminde Şiddet Yaşayıp Yaşamadıklarına Göre Savunma Mekanizmalarına Ait Bağımsız t Testi Sonuçları

Savunma Mek.	Şiddet Yaşama	N	\bar{X}	Ss	SH	t	P
Matür	Evet	32	5,6563	1,24028	,21925	-,116	,908
	Hayır	393	5,6838	1,30078	,06562		
Nevrotik	Evet	32	5,4375	1,30214	,23019	,736	,462
	Hayır	393	5,2532	1,36636	,06892		
İmmatür	Evet	32	4,9180	1,08558	,19191	3,390	,001*
	Hayır	393	4,2452	1,07900	,05443		
Yansıtma	Evet	32	5,0313	1,73176	,30613	4,206	,000*
	Hayır	393	3,6412	1,80271	,09093		
Dissosiyasyon	Evet	32	5,0156	2,11174	,37331	3,121	,002*
	Hayır	393	3,8855	1,95801	,09877		
Mantıksallaştırma	Evet	32	4,7031	1,68896	,29857	3,018	,003*
	Hayır	393	3,7939	1,63492	,08247		

Tablo 8'e bakıldığında şiddet yaşantısı ile immatür savunma mekanizması arasında anlamlı derecede farklılaşma görülmektedir.

Ortalamalar dikkate alındığında çocukluk döneminde şiddete maruz kalan kişiler (\bar{X} =4,91) ile şiddete maruz kalmayan kişilerin (\bar{X} =4,24) immatür savunma mekanizmalarını kullanmada farklılaşma olduğu görülmektedir. İntitli olarak; immatür savunma mekanizmalarından yansıtma, dissosiyasyon ve mantıksallaştırma mekanizmalarının kullanımlarında anlamlı derecede farklılaşma görülmüştür.

Yansıtma savunma mekanizmasının kullanımında, şiddete maruz kalmayan kişilerle (p =,000=5,03) şiddete maruz kalan kişiler (p =,000=3,64) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Dissosiyasyon savunma mekanizmasının kullanımında şiddete maruz kalanlarda (p =,002=5,01) şiddet yaşamayanlara göre (p =,006=3,88) anlamlı derecede farklılaşma görülmüştür. Mantıksallaştırma savunma mekanizmasında da şiddete maruz kalanlarda (p =,003=4,70) şiddet yaşamayanlara göre (p =,006=3,79) anlamlı derecede farklılaşma görülmüştür.

Tablo 9: Çocukluk Döneminde Anne Baba Kaybı Yaşayıp Yaşamadıklarına Göre Savunma Mekanizmalarına Ait Bağımsız t Testi Sonuçları

Savunma Mek.	Anne Baba Kaybı	N	\bar{X}	Ss	SH	t	P
Matür	Evet	19	6,0197	1,25018	,28681	1,164	,245
	Hayır	406	5,6659	1,29632	,06434		
Nevrotik	Evet	19	6,2697	1,88758	,43304	3,324	,001*
	Hayır	406	5,2201	1,31588	,06531		
İmmatür	Evet	19	4,8575	1,13925	,26136	2,303	,022*
	Hayır	406	4,2696	1,08489	,05384		
Dissosiyasyon	Evet	19	5,1316	2,38538	,54724	2,620	,009
	Hayır	406	3,9163	1,95609	,09708		
İdealleştirme	Evet	19	7,7632	8,12467	1,86393	3,978	,000
	Hayır	406	5,2044	2,21584	,10997		
Karşıt tepki Oluşturma	Evet	19	5,3158	1,57419	,36114	2,281	,023
	Hayır	406	4,2611	1,98533	,09853		

Tablo 9'a bakıldığında, 0-6 yaş döneminde anne ya da baba kaybı yaşayan çocuklar ile yaşamayan çocuklar arasında nevroitik ve immatür savunma mekanizmaları incelendiğinde anlamlı

bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Anne baba kaybı yaşayan çocuklarda nevrotik savunma mekanizmalarının kullanımı ($\bar{X}=6,269$), anne baba kaybı yaşamayan çocuklara göre ($\bar{X}=5,22$) anlamlı derecede yüksektir. Anne baba kaybı yaşayan çocuklarda immatür savunma mekanizmalarının kullanımı ($\bar{X}=4,857$), anne baba kaybı yaşamayan çocuklara göre ($\bar{X}=4,269$) anlamlı derecede yüksektir.

Yapılan Korelasyon analizlerine göre de Travma Düzeyi değişkeni sabit tutulduğunda bağlanma stilleri ile savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Şöyle ki;

Korkulu bağlanma stili ile nevrotik savunma mekanizması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=,099$). Saplantılı bağlanma stili ile nevrotik ($r=,117$) ve immatür savunma mekanizmaları ($r=,153$) arasında da anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Kayıtsız bağlanma stili ile matür ($r=,195$), nevrotik ($r=,129$) ve immatür ($r=,263$) savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Güvenli bağlanma stili ile pasif agresyon arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($p=,048$ $r=-,096$). Güvenli bağlanma stili ile bedenselleştirme ($p=,013$ $r=-,121$) mekanizması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Korkulu bağlanma stili ile değersizleştirme ($p=,002$ $r=,153$), bölme ($p=,004$ $r=,138$), yapma bozma ($p=,019$ $r=,114$), beklenti ($p=,021$ $r=,112$) mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Saplantılı bağlanma stili ile yansıtma ($p=,000$ $r=,214$), pasif agresyon ($p=,007$ $r=,130$), dışa vurma ($p=,009$ $r=,126$), otistik fantezi ($p=,000$ $r=,185$), yapma bozma ($p=,008$ $r=,128$) ve karşıt tepki geliştirme ($p=,018$ $r=,115$) mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Kayıtsız bağlanma stili ile pasif agresyon ($p=,017$ $r=,116$), dışa vurma ($p=,000$ $r=,200$), yalıtma ($p=,030$ $r=,105$), değersizleştirme ($p=,004$ $r=,140$), otistik fantezi ($p=,009$ $r=,130$) ve karşıt tepki geliştirme ($p=,036$ $r=,102$), arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Bağlanma Stilleri değişkeni sabit tutulduğunda; travma düzeyi ile savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Travma düzeyi ile matür ($r=-,150$) ve nevrotik ($r=-,106$) savunma mekanizmaları arasında ters yönlü bir ilişki, immatür ($r=,180$) savunma mekanizmalarında ise pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir. İntili olarak, travma düzeyi ile; yansıtma ($p=,000$ $r=,382$), pasif agresyon ($p=,000$ $r=,174$), değersizleştirme ($p=,027$ $r=,108$), yer değiştirme ($p=,001$ $r=,167$), ve mantıksallaştırma ($p=,009$ $r=,128$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, travma düzeyi ile yüceltme arasında ise ($p=,015$ $r=-,119$), beklenti ($p=,007$ $r=-,132$) ve baskılama ($p=,002$ $r=-,150$) negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Savunma Mekanizmaları değişkeni sabit tutulduğunda ise travma düzeyi ile saplantılı bağlanma stili ($r=,125$) ve kayıtsız bağlanma stili ($r=,151$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Cinsiyet değişkenine göre erkeklerin kadınlara oranla fiziksel istismar ve duygusal ihmal yaşantısına daha fazla maruz kaldıkları ve travma düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırma bulguları, çalışmadan elde edilen bulguları desteklemektedir. Zeren ve diğerleri (2012) tarafından üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre cinsiyetler arasında örselenme yaşantıları açısından erkeklerde duygusal, fiziksel ve cinsel örselenme daha anlamlı olduğu bulunmuştur. Aslan & Alparslan'ın (1999) çalışmasında ise benzer şekilde erkek öğrencilerde üç tür kötüye kullanımın da daha yüksek olduğu bulunmuştur. Özen ve diğerleri (2007) çalışmasında fiziksel örselenme her iki cinsiyette aynı düzeyde iken, cinsel ve duygusal örselenme ise erkek çocuklarında daha yüksek olarak bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre Korkulu Bağlanma biçiminde anlamlı derecede farklılaşma görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak kadınların erkeklere göre daha fazla korkulu bağlanma

stiline sahip olduğu söylenebilir. Güvenli bağlanma stilinde de anlamlı derecede farklılaşma görülmüştür. Buna göre erkekler, kadınlara oranla yetişkinlikte daha fazla güvenli bağlanma stili geliştirmektedirler.

Yıldız (2008) tarafından yapılan araştırmada da korkulu ve güvenli bağlanmayla cinsiyet arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olduğu erkeklerin kızlara göre daha güvenli bağlandıkları ve kızların da erkeklere göre daha korkulu bağlandıkları bulunmuştur. Morsünbül (2005) yaptığı araştırmada bağlanma stillerinin cinsiyete göre karşılaştırılması sonucunda yalnızca korkulu bağlanma stili boyutunda farklılık saptanmıştır. Kızların korkulu bağlanma stilleri puanları erkeklerin korkulu bağlanma stili puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna göre korkulu bağlanma stiline kızlar arasında erkeklerden daha yaygın olduğu sonucuna varılabilir.

Çocukluğunda şiddete maruz kalan kişilerde duygusal ihmal, cinsel istismar ve fiziksel istismar, duygusal istismar yaşantısı ve travma düzeyinde şiddete maruz kalmayan kişilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Çocuklar doğrudan şiddete maruz kalmasalar bile, anne baba arasında yaşanan şiddete tanık olmanın bile çocuk için diğer çocukluk çağı travmaları ile benzer nitelikte etkilere neden olduğu bildirilmiş ve kısa dönemde çocuklarda ortaya çıkan bazı belirtiler olarak saldırganlıkta artış, çekilme, somatik belirtiler, bunaltı ve intihar girişimi saptanmıştır (McDonald & Jouriles 1991 akt. Vahip & Doğanavşargil, 2006). George & Main (1979; akt. Bowlby, 2012: 439), fiziksel istismara uğramış olan bir ile üç yaş arasındaki çocuklarla ilgili gözlemleri ile stres altında yaşayan yeni yürümeye başlayan 10 çocuğun davranışlarını karşılaştırdılar. İstismar yaşantısı olan çocuklarda, akranlarına ve bakıcılara saldırma, kendilerine yönelik dostça hareketlerden kaçınma davranışları çok sık olarak görülmüştür.

Bağlanma stilleri bakımından; çocukluk döneminde şiddete maruz kalan kişiler yetişkinlikte şiddet yaşantısı olmayan kişilere göre daha fazla kayıtsız ve saplantılı bağlanma stili geliştirmektedirler.

Bir çocuğun yaşadığı ilk deneyimlerin ve bağlanma biçiminin kişilik gelişimi üzerindeki etkisi, ailesi tarafından fiziksel istismara uğramış ya da ilk yıllarını bakım evlerinde geçiren çocukların derinden bozulan sosyal davranışları ile aynı niteliktedir. Buna benzer olarak Main & Weston (1982) tarafından yapılan bir araştırmada bebeğiyle fiziksel temasta bulunmayan ve ona öfkeli davranışlarda bulunan annelerin çocuklarında kaçınmacı davranış örüntüleri ve bunun yanı sıra saldırganlık davranışlarının diğer çocuklara göre daha sık sergilendiği gözlenmiştir (akt. Bowlby, 2012: 439).

Şiddet yaşantısı ile immatür savunma mekanizması arasında anlamlı derecede farklılaşma vardır. Çocukluğunda şiddete maruz kalan kişiler şiddet yaşamayan kişilere oranla immatür savunma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadır.

İmmatür savunma mekanizmalarından yansıtma, dissosiyasyon ve mantıksallaştırma mekanizmasında anlamlı derecede farklılaşma vardır. Bunun nedeni olarak çocuğun yaşadığı ona üzüntü ve acı veren durumdan kurtulmak istemesi olarak görülebilir çünkü dissosiyasyon mekanizmasını kişi acı veren herhangi bir yaşantı, duygu ya da düşüncenin kişinin duyarlılığından ayrışımını yapmak için kullanmaktadır (Ersevimi, 2013: 223). Çocuklar tekrarlayıcı bir şekilde travmaya maruz kaldıklarında, kendi ihtiyaçları doğrultusunda gerçekten yaşanan bir olayı değiştirip yeniden tanımlayabilme özellikleri, hayali bir dünya yaratıp orada kendilerini farklı rollerle görebilme yetenekleri ve acı, korku ve tehlikeye neden olabilecek bir durumdan uzaklaşmanın mümkün olmadığı durumlarda içsel ve zihinsel kaçış yöntemini kullanarak kendi güvenliklerini sağlamaya çalışırlar. Bu durumda dissosiyasyon yaşanan fiziksel ve ruhsal olarak kişiye acı veren bir olaya karşı işlev görmektedir (Zoroğlu, 2008: 438).

Anne/baba kaybı yaşama ile nevrotik ve immatür savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür.

Anne ya da baba kaybı yaşayan kişiler yaşamayan kişilere göre nevrotik savunma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadırlar. Ayrıca immatür savunma mekanizmaları da bu kişiler tarafından daha fazla kullanılmaktadır. Çocukluk döneminde anne ya da baba kaybı yaşayan kişilere göre idealleştirme ve karşıt tepki geliştirme oranı anne baba kaybı yaşamayanlara göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Anne baba kaybı yaşayan kişiler yaşamayanlara göre dissosiyasyon, karşıt tepki geliştirme ve idealleştirme mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadır.

Anne figürünün yakında bulunması bireylerde tanıdık olmayan olaylar karşısında yaşanan anksiyeteyi azaltmaktadır. Bu nedenle annesini kaybeden bir çocuğun karşılaşacağı bütün streslere karşı (kişilerarası, cinsel, okulla ilgili) daha duyarlı olduğu söylenebilir. Bu nedenle çocuk hayatı boyunca sürekli artan nevrotik savunma mekanizmaları ve semptomlar geliştirebilir (Yalom, 1999: 178). Çocuk ölümle karşılaştığı zaman paniğe kapılabilir, inkâr edebilir, kişiselleştirebilir, alaya alabilir, bastırabilir ve yer değiştirebilir, fakat hayatta uğraşması gereken şeyle uğraşmaya devam eder (Yalom, 1999: 154).

Korkulu bağlanma stili ile nevrotik savunma mekanizması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Saplantılı bağlanma stili ile nevrotik ve immatür savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kayıtsız bağlanma stili ile matür, nevrotik ve immatür savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu durum korkulu bağlanma stiline sahip olan kişilerin nevrotik savunma mekanizmalarını daha fazla kullandığını, saplantılı bağlanmada hem nevrotik hem immatür savunma mekanizmalarının daha fazla kullanıldığını, kayıtsız bağlanma stilinde ise savunma mekanizmalarının bütün kategorilerinin kullanıldığını göstermektedir.

Savunma mekanizmalarının alt kategorileri ile spesifik bağlanma stilleri incelendiğinde ise;

Güvenli bağlanma stili ile pasif agresyon ve bedenselleştirme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, güvenli bağlanma stiline sahip olan kişiler pasif agresyon ve bedenselleştirme mekanizmalarını daha az kullanmaktadır. Korkulu bağlanma stili ile değersizleştirme, bölme, yapma bozma, beklenti mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu durum korkulu bağlanma stiline sahip olan kişiler değersizleştirme, bölme, yapma bozma ve beklenti mekanizmalarını daha fazla kullandıklarını göstermektedir. Freud, travmayı nedensel koşullar ve psikolojik sonuçlar bakımından tanımlamıştır. Anneden ayrılma durumunda ise ilk yıllarda iki durum da görülmektedir. Nedensel koşullarda annenin yabancı bir ortamda çocuktan ayrılmasının uzun süre içinde yoğun sıkıntı oluşturduğunu bilinmektedir. Psikolojik sonuçlar açısından ise uzun süre devam eden ayrılma üzüntüsüne neden olan psikolojik değişiklikler bastırma, bölünme ve inkâr savunma mekanizmalarının kullanılmasına neden olduğu söylenebilir (Bowlby, 2012: 48).

Saplantılı bağlanma stili ile yansıtma, pasif agresyon, dışa vurma, otistik fantezi, yapma bozma ve karşıt tepki geliştirme mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuca göre; saplantılı bağlanma stiline sahip olan kişiler yansıtma, pasif agresyon, dışa vurma, otistik fantezi, yapma bozma ve karşıt tepki geliştirme mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadır. İlk bakım veren kişiden erken yaşlarda ayrılmak çocuk için travma olarak kabul edilir ve bu travma ileriki yaşlarda oluşabilecek travmalara karşı bir temel niteliğinde olabilir. Temel bakım veren kişiden ayrılarak bakımevlerinde yaşayan çocukların duygusal bağ kurma kapasiteleri azalır ve bu çocuklar yaşam boyu devam eden güven sorunu yaşarlar. Temel bakım veren kişiyle güvenli bağlanma kurma fırsatı elde edemedikleri için bağlanma problemleri de yaygın olarak görülmektedir. Genellikle inkâr, bölme, içe yansıtma ve yansıtma savunma mekanizmalarını geliştirirler (Beyazyüz ve diğerleri, 2012: 215).

Kayıtsız bağlanma stili ile pasif agresyon, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi ve karşıt tepki geliştirme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Kayıtsız bağlanma stiline sahip olan kişilerin ise pasif agresyon, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi ve karşıt tepki geliştirme mekanizmalarını daha fazla kullandıklarını söyleyebiliriz. Bunun nedeni olarak temel bakım veren kişinin yaşamın ilk yıllarında çocuğa yönelik takındığı tutum gösterilebilir. Çocuğun ihtiyaçlarına karşı anlayışsız davranmak yaşamın ileriki dönemlerinde daha ağır sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kişiliğin gelişimi sırasında çocuk kendisini annesiyle özdeşleştirir. Eğer anne onun isteklerine saygı gösterir onun isteklerini yeteri kadar ve zamanında karşılırsa beni de idine karşı aynı şekilde davranır. Fakat anne çocuğun isteklerini karşılama konusunda reddedici ve erteleyici davranırsa çocuğun beni dürtülere düşmanca yaklaşır ve gelecekte nevroz oluşmasına zemin hazırlar (Freud, 2000: 125).

Bağlanma stilleri değişkeni sabit tutulduğunda travma düzeyi ile savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Travma düzeyi ile matür ve nevrotik savunma mekanizmaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, immatür savunma mekanizmalarında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Travma düzeyi yüksek olan kişiler matür ve nevrotik savunma mekanizmalarını daha az kullanmaktadır. Travma düzeyi yüksek olan kişiler immatür savunma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadır.

Travma düzeyi ile yansıtma, pasif agresyon, değersizleştirme, yer değiştirme, mantıksallaştırma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Yani travma düzeyi yüksek olan kişiler yansıtma, pasif agresyon, değersizleştirme, yer değiştirme, mantıksallaştırma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadır. İstismar edilen çocuklar anne babalarının kötülük, çaresizlik ya da duyarsızlıklarının karşısında onlarla kurdukları asli bağlarını korumaya yönelik psikolojik adaptasyon süreci yaşarlar. Bu adaptasyon sürecinde de birçok psikolojik savunmaya başvurmak zorunda kalırlar. Çocuklar istismarın hiç yaşanmadığına inanmaya çalışırlar. Bu nedenle açıkça inkâr, düşüncelerin bastırılması ve mantıksallaştırma gibi savunma mekanizmalarını kullanırlar (Herman, 2007: 133).

Travma düzeyi ile yüceltme, beklenti ve baskılama arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bu durum travma düzeyi yüksek olan kişilerin yüceltme, beklenti ve baskılama mekanizmalarını daha az kullandığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde bulgular desteklenmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan travmalar, çocuğun ihtiyaçlarının dengeli ve yeterli şekilde karşılanamaması yani çocuğun anne baba ile doyurucu bir ilişki bağı kuramaması ya da fazla doyurucu ve müdahaleci anne baba davranışı çocukluk çağı dönemi özelliklerine saplanıp kalmaya (fixation) neden olmaktadır (Freud, 2004; akt. Taşkent, 2010).

Çocukluk döneminde ihmal ve istismara maruz yetişkinler ruhsal sorunlar açısından daha yüksek risk altındadırlar. Ayrıca bu kişiler diğer insanlarla kurdukları sosyal ilişkilerinde de çekingen, korkak ve anti-sosyal davranışlar göstermektedirler. Burgess ve arkadaşları çocukların ihmal ya da istismar yaşaması durumunda travmaya özgü davranış kalıpları (çabuk tepki verme, çaresizlik, kaçınma ve yıkıcı davranışlar) geliştirdiğini ve bu davranış kalıplarının oluşan bilişsel şemalar yoluyla yetişkin dönemdeki yaşamına taşındığını söylemektedirler. Bu çocukların yetişkin dönemde kurduğu ilişkilerde çocuklukta yaşadığı kötüye kullanma, saldırıya uğrama, şiddet ve örselenme sahnelerini tekrarlayıcı biçimde yaşadıkları varsayılmaktadır (Burgess et.al. 1995: 16; akt. Zerenoglu, 2011).

Savunma mekanizmaları değişkeni sabit tutulduğunda travma düzeyi ile saplantılı bağlanma stili ve kayıtsız bağlanma stili arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Travma düzeyi arttıkça saplantılı ve kayıtsız bağlanma stili daha fazla kullanılmaktadır. Travma düzeyi ile güvenli ve korkulu bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Deniz (2006) tarafından yapılan araştırmada ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları çocukluk döneminde fiziksel

istismar, duygusal istismar ve cinsel istismara uğrama ile saplantılı bağlanma geliştirme arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığını göstermiştir.

Öneriler

1. Bu araştırmanın temel sınırlılığı örneklemin sadece 450 öğrenci üzerinde uygulanmış olmasıdır. Sonuçların daha genellenebilir olabilmesi açısından daha fazla kişiye uygulanabilir.
2. Başka örneklem gruplarıyla da çalışmaların yapılması yararlı olabilir.
3. Temel bakım veren kişi ile yalnızca savunma mekanizmalarından beklenti mekanizması arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun daha ayrıntılı olarak araştırılabilir. Çocukluk döneminde yaşanan çocukluk çağı travması ve temel bakım veren kişiyle kurulan bağlanma ile ilgili araştırmalar yapılarak bakım veren kişinin çocuk üzerinde ne derece etkili olduğu incelenebilir.
4. Ülkemizde çocukluk çağı travması ve özellikle savunma mekanizmaları ile literatürde yeteri kadar araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmaların artırılması travmaya neden olabilecek durumların bilinmesi önlem alınması açısından yararlı olabilir.
5. Çocukluk çağı yaşantılarının bireyin geleceğini önemli ölçüde biçimlendirdiği gerçeği göz önünde bulundurularak; sağlıklı bireylerin yetişmesi bakımından okul öncesi eğitim programları geliştirilebilir, öğretmenlere yönelik yetiştirme programları geliştirilebilir, anne babalara yönelik eğitim programları düzenlenebilir.

Kaynakça

- Arslan, E., Arslan, C. & Arı, R. (2012). Kişilerarası problem çözme yaklaşımlarının, bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 7-23.
- Bernstein, D.P., Stein, J.A., Newcomb, M.D., Walker, E., Pogge, D. & Ahluvalia, T. (2003). Development and validation of a brief screening version of the childhood trauma questionnaire. *Child Abuse and Neglect*, 27(2), 169-190.
- Beyazyüz, M. & Ak, E., (2012). Özel ilgi alanları. İçinde Sadock B.J., Sadock V.A., T. Türkbay (Ed.). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kısaltılmış Temel Kitabı* (ss. 210-228). Hekimler Yayın Birliği
- Bodur, F. (1999) *Defense Style Questionnaire (Savunma Biçimleri Testi) Ego savunma mekanizmaları testinin türkçe formu dil eşdeğerliliği, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması*, [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. İçinde T. V. Soylu (Ed.). Pinhan Yayıncılık.
- Brody, S. & Carson C.M. (2012). Brief report: Self-harm is associated with immature defense mechanisms but not substance use in a nonclinical scottish adolescent sample. *Journal of Adolescence*, 35(3), 765-767.
- Bülbül, F., Çakır, Ü., Ülkü, C., Üre, İ., Karabatak, O. & Alpak, G. (2013). Yineleyen ve ilk atak depresyonda çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 14 (2),93-99.
- Clark, A. J. (1991). Psikolojik danışmada savunma mekanizmalarının tanınması ve şekillendirilmesi. H. Ersever (çev.), *Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 25(2), 579-596.

- Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22(0), 89-99.
- Dyregrov, A. (2000). *Çocuk, kayıplar ve yas. Yetişkinler için el kitabı*. İçinde Doç. Dr. Gülден Güvenç (Ed.). Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 60-74.
- Ersevım, İ. (2013). *Freud ve psikanalizin temel ilkeleri*. Özgür Yayınları.
- Freud, A. (1989). *Ego ve savunma mekanizmaları*. İçinde. Yeşim Erim (Ed.). Bağlam Yayınları.
- Geçtan, E. (1994). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. Remzi Kitabevi.
- Griffin, D. W., Bartholomew, K. (1994). *The metaphysics of measurement: The case of adult attachment*. İçinde Bartholomew K., Perlman D. (Eds.), *Advances in personal relationships, Attachment processes in adulthood* (ss 17–52). Jessica Kingsley Publishers.
- Hartmann, H. (2004). *Ben psikolojisi ve uyum sorunu*. B. Büyükkal (Ed.). Metis Yayınları.
- Herman, J. L. (2007). *Travma ve iyileşme şiddetin sonuçları ev içi istismardan siyasi teröre*. T. Tosun (Ed.). Literatür Yayıncılık.
- Köknel, Ö (1989). *Genel ve Klinik Psikiyatri*. Nobel Tıp Kitabevi.
- Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özen Ş, Antar, S. & Özkan, M. (2004). Çocukluk çağı travmalarının umutsuzluk ve depresif duygu durum üzerine etkisinin son sınıf üniversite öğrencilerinde incelenmesi. 40. Ulusal Psikiyatri Kongresi, *Türk Psikiyatri Derneği Yayınları*, 316-9.
- Snowden, R. (2011). *Freud kilit fikirler*. M. İnan (Ed.). Optimist Yayın ve Dağıtım.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şar, V. (2000). *Çoğul kişilik kavramı ve dissosiyatif bozukluklar*. Psikiyatri Dünyası, 4, 7-11.
- Taşkent, V. (2010). *Alkol ve/veya madde bağımlıları ile bağımlılığı olmayan bireylerin savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması, çocukluk çağı travmaları, dissosiyatif yaşantılar ve bağımlılık şiddetinin savunma mekanizmaları üzerindeki etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terr, L.C. (1991). Childhood traumas: An outline and overview. *The American Journal of Psychiatry*, 148(1),10-20.
- Vahip, I. & Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 17(2),107-114.
- Yalom, I. (1999). *Varoluşçu psikoterapi*. Z. İyidoğan Babayiğit (Ed.). Kabcacı Yayınevi.
- Yıldız, C. (2008). *Üniversite öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları ayrılık kaygısı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, N., Gençöz, T. & Ak, M. (2007). Savunma biçimleri testi' nin psikometrik özellikleri: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 244-253.

-
- Zerenoğlu, L. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile çocuklukta örselenme yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel A., Arık, A. & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.
- Zoroğlu, S. A. (2008). *Disosiyatif bozukluklar*. Çetin, F. Ç., Pehlivan Türk, B., Ünal, F., Uslu, R., İşeri, E., Türkbay, T., Coşkun, A., Miral, S. & Motavallı, N. (Eds.). Çocuk ve Ergen Psikiyatri Temel Kitabı (ss. 438-454). Hekimler Yayın Birliği.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: 1. Yazar/First author %50; 2. Yazar/Second author %50.
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).